

BOLETÍN AR- QUEOLÓGICO

EPOCA II

MAYO-JUNIO DE 1914

NÚM. 3

ELS CANONGES

FOGUET Y GONZALEZ DE POSADA

ARQUEÓLECHS DE TARRAGONA

*Biografias llegidas en la solemne sessió pública de la
«SOCIEDAD ARQUEOLÓGICA TARRACONENSE», del 19 de
Deseembre de 1905.*

ALLÁ en la flor de la meva juvenesa, quan m'ensinistrava en l'amor al estudi de las cosas *de casa nostra*, un día vaig anar á visitar al meu bon amich y consoci Don Ramón Cabré y Niubó.

En las parets de son domicili, hi vegí uns quadros admirables: eran de Ribera y d'altres pintors d'inmortals escolas.

Aquellas obras artisticas, la veritat es que pessigollaren la meva ánima.

Eran procedents d'un llegat del Canonge Don Ramón Foguet y Foraster.

De las horas ensá, sempre havia tingut el propósit de fer reapareixer la figura d'aquell savi Canonge, com y també la de D. Carles Benet Gonzalez de Posada, son gran amich y deixeble en Arqueología y Historia, y avuy compleixo mon desitj.

Quan, l'any 1901, vaig ser elegit Secretari primer de la actual Junta de la «Societat Arqueològica», ab tot i sentirme mancat de mèrits pera desempenyar el càrrech,—¿perque no os ho haig de dir?—vaig alegrarmen, porque'm semblá que un dia ó altre me donaría ocasió pera restaurar aquellas figuras interessantíssimas pera la historia de la cultura local.

Jo he acomés aquest trevall ab má més pietosa que afortunada.

Al penetrar per primera vegada en las salas del nostre Museu insigne, va, la meva imaginació, evocar la memoria dels nostres arqueólechs, dels nostres epigrafistes, dels nostres antiquaris, dels nostres historiògrafs.

Gayre bé tots ells han desfilat per aquest Saló de Sessions, en festes anyals com la d'avuy, vestits ab l'espléndit ropatje ab que un dia—Pons d'Icart, Albiñana, Hernandez Sanahuja—vá adornarlos la ploma brillant de nostra consoci Don Angel del Arco y Molinero, com n'hi desfilarán d'altres aquesta nit, en el discurs de gracias de nostre docte President senyor Querol.

Ab tot, he esguardat en un reconet de la galeria de retrats, tan modestos com ho foren en vida, y patinats per la acció del temps, els dels esmentats canonges Foguet y Gonzalez de Posada; els he despenjat de sos humils sitials, y restaurats tot lo be que ha permés la meva insignificancia, els he colocat, per aquesta nit, á la pública consideració, sota'l dossier de la «Societat Arqueològica», y surto á donar la lectura de sas biografias, que plenas d'interés com son, per estar escritas per la meva má, han resultat, per cert, ben aixerrehidias.

I

Don Ramón Foguet y Foraster, vegé la llum primera á Sant Martí, prop de Maldá, d'aquest Arquebisbat, el día 25 de Janer de l'any 1729. (1)

(1) La partida de batisme, diu així: «Tomo 64, fol. 54 volta. 1729. Ramon, Josep, Pau, fill ilegítim y natural del Senyor Josep Foguet y Aldomar, pagés y de la Senyora

Els seus pares, Don Josep Foguet y Aldomar y Donya Catarina Foraster, vengentlo ab excel·lents disposicions pera l'estudi, el feren ingressar en el Seminari de Tarragona, en quin establiment tant es distingí sempre per la seua aplicació, y ádhuch per las sevas virtuts, que may cap condeixible l'aventatjá, de tal manera que's conta que just complerts els 17 anys de la seva etat, y havent passat á continuar llurs estudis de facultat major á la Reyal y Pontificia Universitat de Cervera, defençá conclusions generals en l'esmentat establiment, per quin motiu rebé'l títol de Doctor en Filosofia, quina càtedra regentá varias vegadas ab el mateix lluiment que'l mellor dels professors.

En aquella mateixa Universitat continuà els seus estudis; y aplicat en los de Dret Civil y Canònich, despres d'obtindre, en el primer els honors de *Conferenciant* y en el segon el d'*Actuant*, vâ graduarse ab un ècsit complet.

Ab aquests triomfs en la flor de sa juvenesa, y ab un amor sempre creixent pera l'estudi, conta un escriptor que'l nostre personatge havia sigut nomenat Canonge d'aquesta Santa Catedral de Tarragona, tot y sent encara estudiant de Cervera. (1)

Y del seu gran amor al estudi, com a testimoni presencial ens conta el cèlebre Aymerich, que tant en el Seminari com a Cervera, era sempre el primer en abandonar el llit, negra nit encara, molt ans que'ls bedels y condeixibles, y, per tant, el primer en agafar els llibres.

Diu Aymerich, parlant de l'ignocencia de costums del nostre biografiat, que en tant sempre esmerçá'l temps en aplicarse, que may prengué part en els jochs y esbarjos dels seus companys d'aula, tota vegada que'ls seus únichs amichs

Catarina Foguet y Foraster, sa muller, de la present vila de St. Martí prop de Maldá, fou batejat per mi Roch Torrent, Pvre. y Rector de la present Parroquia de St. Martí, vuy dia vintisinch de Jané del any mil set cents vintinou: foren compares lo Sr. Josep Foguet y Farrer pagés de la vila de Montblanch y la Sra. María Ortega y Forasté muller del Sr. Llorens Ortega, pagés de la vila de Vallis del pt. Archabisbat de Tarragona.

L'arbre genealògich de la familia Foguet, comença l'any 1594.

Els pares del nostre biografiat tingueren catorce fills.

(1) L'any 1750, és a dir, quant no tenia mes que 21 anys.

eran els textos llatins, grechs, y'ls d'altres idiomas, que també possehia á la perfecció.

A Tarragona hi vingué Foguet ab verdader entussiasme, perquè haventhi deprès, es pot dir que las primeras lletres, ne tenia l'agradivol recort de que n'havían sigut Canonges dos oncles seus, quina memoria veneraba: D. Pere Antón y D. Francisco Foguet y Aldomar, benefactors de nostra Primada Iglesia Catedral. (1)

En efecte: D. Pere Antón fou qui regalà una rica graderia de plata pera l'altar major, y D. Francisco manà construir, de plata també, una imatge de San Francisco Xavier, instituhint, ademés, la festa del San y la de la Mare de Deu del Pilar; dotà de cera á la Catedral pera la infra-vuytada del Corpus; provehí, convenientment, de cera, pera conseguir, com ho conseguí, l'assistencia en els Viàtics, esdevenint que de las horas ençà els combregars de Tarragona semblin verdaderas professons, y, finalment, obra mestra de la fusteria catalana, regalà l'actual y sumptuosa llitera de la Verge, en la seva festa de l'Assumpta, sense contar altres piadosos obsequis que feu a diversas iglesias d'aquest Arquebisbat, y, en especial, a la de San Martí, prop de Maldá, sa pátria, ahont hi fundà alguns benifets. (2)

Tant D. Pere Antón com D. Francisco, foren Dignitats d'Infermer y Vicaris generals de Gremi. (3)

La pena que causà la mort del generós D. Francisco, es reflexa ben bé en las composicions poètiques, que, mes correctas que inspiradas, escrigué un poeta d'aquella època, segurament amic del Canonge.

(1) Un seu germà, més petit, fou el Doctor en Teologia Francisco Foguet y Foraster, Comensal de la nostra Séu y Examinador Synodal del Arquebisbat.

L'altre dels seus germans era el Rnt. Pare Llorens Foguet, jesuita, que passà á Italia quant l'expulsió de la Companyia, l'any 1767, y morí á la ciutat de Bolonia en 1790. (Del llibre «Noticias de la Iglesia y vila de San Martí», que's custodia en l'arxiu de la rectoria).

(2) Quatre cadiras guarnides de vellut; la Santa Faç; una magnifica casulla, duas de tafetà y l'orga primera de l'esmentada iglesia de San Martí. Ell fou, també, qui portà al seu poble, desde Roma, el còs de Santa Victoria, avuy dia visitadíssima encara.

Un dels dos germans, và ser el fundador de la Comunitat de San Martí.

(3) Es curiós el cas que's registra en la familia Foguet, de que tres generacions seguides donessen cada una un Canonge al nostre Capítol metropolità.

Vida del Anima y Còs
 En esta Vila rebé,
 Y després de mórt, volgué
 Buscar entre'ls seus repós.
 Son Esperit més ditxós
 Millor descans ha lograt,
 Y ab major garbositat
 Nos assegura'l favor.
 Si aquí'ns fou Benefactor,
 Allà nos será Advocat.

Sempre á Deu alabarà
 Lo Infermer ab las tres veus
 Dels tres Beneficiats seus
 Y ab son Orga sonará:
 Son altar pregonará
 Lo gran zel y devoció
 Y aquesta Iglesia, ab rahó,
 Ab tants dons seus enriquida,
 Dirá: Me has donat la vida
 Que al naixer te doni jo.

A la gran Verge María
 Magnífic Llit li pará,
 Y ella ab molt lliberal má
 Li agrahí tal bizzarria:
 De la sua mort al dia,
 Després de haverlo assistit,
 Li digué: Fill agrait
 Ja que tant me has exaltada,
 Vina á la mia morada
 Y descansa en millor llit.

La Iglesia de Tarragona,
 Del Difunt amada Esposa,
 A esta Iglesia venturosa
 En eix cor son cor li dona.
 Tant estimada Persona
 Li dol que s'haja apartat;
 Y dels dons ab que ha dotat
 La Espasa d'allá y d'assí
 Díu: Vila de Sant Marti
 La millor part te ha tocat.

II

Instalat a Tarragona el nostre biografat, y prèsa la possessió de la seva canongia, trovà en aquesta històrica Ciutat l'ambient que li mancava pera desenrotllar la seva claríssima intel·ligència com a Doctor en Teologia, Lleys y Cánons, y com á artista y escriptor.

En efecte: ben aviat començà á desempenyar, d'una manera admirable, totas las comissions y tasques que durant el transcurs de la seva vida li foren encarregadas, poguent esmentar, d'entre ellas, las de la Cambra Reyal; d'Administrador, en diferents rams, com á Diputat Eclesiàstich en las Juntas de temporalitats; de Comissionat, a Madrid, per la Província Tarraconense; de Subdelegat,—fins que morí,—de la Santa Crehuada; d'Arxiver del Cabilde Catedral; de Jutje Synodal y Vicari General dels Arquebisbes Santiyan y Armanyà; de Vicari General en las Sedes vagants dels Prelats Lario y dels esmentats Santiyan y Armanyà, y d'orador, per encàrrech del Cabilde, en l'entrada á Tarragona, del susdit Arquebisbe Armanyà.

Quant, en 1789 el Rey Carles IV li concedí la Dignitat d'Ardiàca de Vilaseca, era'l senyor Foguet el mes antich dels Canonges de la Sèu Tarragonina, y aquest Ardiacanat el disfrutà fins a l'hora de la seva mort.

Y al arribar aquí, cal que consigní un dato que pinta de còs sancer al Canonge Foguet, baix el punt de vista de sa modestia sens límits, y del seu gran desprendiment de las cosas terrenals; y es que, convençut de que com a capellà havia de viure pobre, ab tot y ser fill d'una casa rica, á l'etat de vint y un anys renuncià l'herencia que li pertocava, y que era de molta consideració, á quina resolució no volgué accedir sa familia.

La seva ordenada y activa mentalitat era tan gran, que, sobre que no deixà may de dir el sacrifici de la Misa, no solzamente li permetia atendre, ab admirable puntualitat, á tots els càrrechs que tenia, sino que, aprofitant las pocas

estonas que de descans li quedavan, es feu una verdadera reputació com a bibliòfil y coleccionista, y un'altre reputació, mes gran encara, en l'estudi de l'Historia y de l'Arqueologia local.

Aquests estudis li valgueren l'honor de ser admès com à Soci de la Royal Academia de San Ferràn, de Madrid, en quina docta Corporació fou objecte de tota mena d'atencions durant els anys que sojornà en la Cort, Comissionat per assumptes dels Capítols de la província de Tarragona.

De la seva fonamentada erudició, n'és una palesa prova lo que vaig á contar.

D. Antoni Valcárcel Pio de Saboya y Moura, Comte de Lumières, (1) publicà l'any 1776 una Memoria dient que'ls *barros* ó testos de terriça que's trovavan a Tarragona, eran tots saguntins.

(1) D. Antoni Valcárcel Pio de Saboya y Moura, Comte de Lumières, y per la mort dels seus pares Príncep Pio, và nàixer á Alacant en 15 de Març de 1748.—Era fill de D. Antoni Valcárcel y Pastor y de Donya Isabel Maria Pio de Saboya Espínola y Larea.—Fou honor de la noblesa espanyola.—Demostrà, ab sa ilustració y talent que las armas y'ls títols mobiliaris, s'avenen bé ab el conreu de las bellas llettras.—Sa afició a la literatura y bellas arts, ho degué á una desgracia, car haventlo castigat sos pares manantlo tancar per certas entremaliaduras, propias de la joventut, en el Castell de Santa Bárbara de Pesmentada ciutat, en ocasió que s'hi trovava, també, el Marqués de Valdefflores, (D. Lluís Josep Velazquez), qui conequent el seu talent, l'ensinistrà en l'estudi dels bons llibres y, en particular, dels autors clàssichs.—Ben tost demostrà gran predilecció per l'Historia, filologia, numismática y antigüetats, passant-se, á vegades, hasta quinze horas seguidas en l'estudi d'aquestas materias.—No content, ab això, el senyor Velazquez, y volguent que tingues espay més ample, abont pogues estendre, ab mes profit, sos coneixements, el posà en correspondencia ab alguns sàvis y aficionats al estudi de las medallas.—Ab aquests elements y baix sa direcció, và acometre, ab èxit, la formació d'un magnífich monetari, que arribà á constar de mes de dotze mil medallas, nombre que, ab prou feynas l'haurà tingut cap mes aficionat.—Formà, també, un notable Muséu d'Historia natural, en el que, entre altres colleccions, reuní las de mineralogia y marbres del Regne de Valencia; una preciosa collecció d'aparells y instruments de matemáticas, y un'altre dels mellors gravats, que contribuí molt á fomentar, á Valencia, aquest ram de las nobles Arts, poc estudiat á las horas.—El Comte de Lumières fou individu de la Royal Academia de l'Historia, de Madrid; de la Geogràfica y Històrica de Valladolid; de la de Bellas Llettras de Barcelona; de la de Ciencias y Arts de Pádua; de la Royal Academia de San Carlos, de Valencia; Gran d'Espanya; Noble Veneto; Príncep del Sacre Romà Imperi, y estava en possessió de moltas condecoracions.—Ab motiu de l'invasió francesa del any 1808, fou nomenat, per la Junta Suprema de Valencia, Vocal de la Central de Govern del Regne; emperó morí al poch temps, (14 de Novembre d'aquell any), á Aranjuez. (*Ensayo Biográfico-Bibliográfico de Escritores de Alicante y su provincia, por Manuel Rico Garcia y Adalmo Montero y Perez. Alicante, 1888*).

Aquest Comte de Lumières và descobrir las ruinas d'una ciutat que existí en el lloch que avuy ocupa Alcalá de Xisvert, (Castelló de la Plana). (*Roque Barcia. Diccionario etimológico*).

Pera refutar semblant afirmació, el Canonge Foguet s'apressà a escriure un altre Memoria, plena d'argumentació y patriotisme, que titulà *Tiestos y barros antiguos*, que, malgrat el temps transcorregut, és encara avuy el trevall mes copiós de tots els publicats sobre aytal materia; y en ell demostrà, fins a l'evidencia, l'erro del Comte de Lumiares, es a dir, que'ls testos trovats en els encontorns ó rodalia de Tarragona, no eran saguntins, sino de fàbricas tarragoninas, donant á conèixer, ja á las horas, és á dir, á las darrerías del segle XVIII, aquella importantíssima industria local, posteriorment ben confirmada per científicas investigacions.

—Y aixís había de ser,—deya'l Canonge Foguet,—atesa la fama de la nostra Ciutat, en l'època romana, és a dir, quant Tarragona donava son nom á la major part del territori d'Espanya, y excedía á todas sas ciutats en la magnificencia de sos Palaus, Aqüeductes, Circh, Amphiteatre, etzètera.—Y acabava la seva sàbia demostració referintse á la colecció, que possehia, de doscents vuytanta exemplars de testos, ben diferents tots ells, recullits á Tarragona, de ben diverças aplicacions y ornamentació, ab els noms ó marcas de las fàbricas y de llurs terriçers, consignant que d'aquella xifra important, solzament vuyt tenian cert parentiu, y rés mes, ab els setanta vuyt publicats per l'esmentat Comte de Lumiares.

De la disertació ne feu una verdadera crítica y entusiasta apologia, que envià á la Royal Academia de l'Historia, el Magistral D. Carles Gonzalez de Posada, gran admirador d'en Foguet, de qui rebé las primeras lliçons d'Arqueologia local.

III

Fill el Canonge Foguet, com he indicat avans, d'una familia molt acomodada, y, per tant, possehidor d'una regular fortuna, pogué donar expansió á sos sentiments de sàvi y d'artista, convertint la seva casa particular en un verdader

Musèu; y aixís, es conta que esmerçà passa de vint mil lliuras catalanas en la formació de sa biblioteca, que la constituïan mes de vuyt mil volúms, (1) la major part d'ells d'obras raras, particularment d'autors espanyols; havent reunit, també, una esplèndida colecció de mes de catorze mil medallas d'Emperadors, Colonias y familias llatinas, gregas, celtibèricas, etz.; una colecció de magnífichs camafèus y cornerinas; un excelent gabinet d'Historia Natural, y una rica colecció de *barros* ó testos, gayre bé tots tarragonins, tot curosament classificat en armaris y vitrinas.

Las salas de la casa del Canonge, estavan adornadas ab quadros de Carduccio, de Ribera, Van-Dick, Ribalta, Murillo, D'Orrente, Juncosa y d'altres pintors de fama immortal. ¡Figurévosen la magnificencia!

Entre'ls nombrosos manuscrits de la seva biblioteca, y fruit dels seus afanys y estudis, hi figurava un nodrit catàlech d'escriptors catalans, en nombre de mes de cinch cents, ab la indicació de llurs patria y obras, y quin catàlech menciona en Torres Amat, Bisbe d'Astorga, en son llibre *Memorias para ayudar á formar un Diccionario crítico de los Escritores catalanes*, publicat en 1856, en la plana en que s'ocupa del nostre personatge.

Y aquí me cal deturarme un instant pera desfer l'afirmació d'aquest escriptor, al consignar, del esmentat catàlech, *que solamente contiene las noticias recogidas por D. Nicolás Antonio y algun otro biógrafo.*

Aquesta afirmació, en certa manera desdenyosa, no és admissible, y perjudica la reputació del nostre savi.

No: al Canonge Foguet li sobraven esma y ilustració pera que'ls seus escrits fossen ben fills seus.

Es tracta d'un treball seriós; d'un treball d'importancia; d'un treball en el que hi esmerçà sos coneixements durant alguns anys; es tracta d'un treball, que, incomplert y tot, habían llegit els erudits d'aquella època, amichs del Canonge, que, ab tot desapasionament ne parlan ab gran elogi, no

(1) Vegís son catàlech en la Biblioteca provincial d'aquesta ciutat, M. S. n.º 7, *Diccionario de varios autores y obras.*—Catálogo de su Biblioteca, encuadernado en pergamino, ab l'Es-libris d'en Foguet.

mancant qui sospita que aquest catàlech, escrit mitja centuria avans que en Torres Amat publicués son llibre, no solzament aquest l'habia vist, sino que se n'aprofità ab la major comoditat pera la publicació de son esmentat *Diccionario*.

Els escrits d'aquella època diuen, y's comprèn perfectament, que no passava, á las horas, per Tarragona, cap persona de valua, aixís d'Espanya com de l'Extranjer, que no visités la casa del senyor Foguet, de quinas ricas colleccions ne sortia, tothom, admirat.

Aquestas visitas li valgueren al nostre Canonge un sens fi de relacions y d'amistats prestigiosas, que, en mes de quatre ocasions el consultaven, enviantli llurs treballs originals àns de donarlos á l'estampa, á fi de que'ls corretgís; y aixís s'explican els elogís que'n feren els sàvis d'aquells temps, devent mencionar, entre altres, als historiadors Aymereich, Dou, Florez, Pons, Finestres y Masdeu.

El primer, ó sia'l Pare Mateu Aymerich, quant encara Foguet era jovenet, ja li endressava sas alabanças en sas *Prolusionum philosophicarum*, P. II, Prol. I, pag. 74, imprès á Barcelona l'any 1756, ab las següents paraulas: *Non sane desunt in Metrop. Ecclesia Tarrac. Canónici doctissimi, quibus negotium istud demandari tuto posset, quos inter occurrunt animo perillustres Jacobus Botines..... & Raymundus Foguet, etz.*

D. Raymond Llätzer de Dou, Ardiaca del Vallés y Canonge de la Sèu de Barcelona, Diputat y Apoderat del Cabilde de Tarragona, en son llibre *Finistresius vindicatus*, imprès á Barcelona en 1772, pag. 81, explica l'elevat concepte que li mereixia el docte antiquari Foguet, ab aquestas eloqüents paraulas: *Nolumus autem hic sine laudatione præterire Don Raymundum Foguetium, quem excellenti præditum ingenio et sudantem jam multos annos in antiquitatis scientia tanquam eruditissimum virum et doctissimum colimus; mihique &.*

El Mestre Frà Enrich Florez, tomo XXIV de sa «España Sagrada», titulat «Antigüedades tarraconenses», diu al capdevall del pròlech: *En esta línea de antigüedades me debo yo confesar y publicar agradecido al Señor Canónigo de*

nuestra Santa Iglesia de Tarragona, el Doctor Don Ramón Foguet, cuyo buen gusto en antigüedades, laboriosidad infatigable y fineza en honrarme, ha cooperado mucho en el asunto, reconociendo monumentos, examinando inscripciones, facilitando dibujos, y contribuyendo, en cuanto le he fatigado, con grande humanidad y franqueza.»

L'eruditíssim Don Antoni Pons, en son *Viaje de España*, tomo XIII, carta VI, n.º 65, parlant del nostre Ardiaca, diu: *Algunas de las referidas piearas las posee Don Ramón Foguet, Canónigo de esta Santa Iglesia (de Tarragona), y él mismo me ha suministrado las copias. El nombre de este buen amigo y favorecedor mio se halla ya mencionado con igual motivo en las obras del Maestro Florez, y de Don Josef Finestres; pero yo debo añadir, (aun que será con mucho desagrado suyo), que he encontrado muy pocas personas en mis viajes por España tan inflamadas por el provecho y honor de la Nación, tan prontas á contribuir y trabajar en cuanto puede ser del caso á su ilustración; siendo su casa un deposito donde cualquier sábio y curioso encuentra con que satisfacer su buena inclinación en libros, pinturas, medallas y otras cosas dignas del gusto mas refinado, como lo tiene el expresado Señor Foguet, á quien el público será deudor de muchas de las especies que he referido, & &.*

En Joseph Finestres y de Monsalvo, germà de Don Jaime Finestres autor de l'«*Historia del Monastir de Poblet*», parlant del nostre Canonge, en sa obra *Sylloge Inscriptio-num Romanorum*, al final del prefaci, diu: *Este incomparable Catalán, aunque en las guerras literarias tan encontrado con el amigo de Foguet, á quien no duda de llamar Varón por su Dignidad ilustre, pero mucho mas ilustre por su doctrina y erudición.*

Don Joan Francisco de Masdeu, en sa *Historia Crítica de España*, tomo IX, pag. 484, edició feta á Madrid l'any 1791, califica al Ardiaca tarragoní de *Insigne y doctísimo Antiquario.*

L'avans esmentat Don Antoni Pons, era tal la confiança que tenia ab en Foguet, que pera la publicació de son *Viaje*

de España, en 25 de Febrer de 1785, li endressava aquesta lletra: *Mi dueño y estimado amigo: Dirijo á V. m., como prometí, el Capítulo que trata de Tarragona, para que lo examine y corrija, etz.*

El mateix P. Florez, en sa lletra de 22 de Setembre de 1766, li escrivia: *Ya le he dicho á V. m. que esta obra, (l'«Espanña Sagrada», en lo referent á Tarragona), se ha de trabajar entre los dos, con la diferencia que la parte que viene de allá será lo mas perfecto. Ya quedo contento por ahora con lo que mira al Circo en vista del dibujo recibido en la última de V. m., por el que le doy mil gracias.*

Al cap d'un mes,—el 29 d'Octubre,—Florez li tornava á escriure en aquests termes: *Yo, desde lejos, puedo errar muchas individualidades: pero para acertar estoy en ánimo de enviar á V. m. el original para que le reconozca y corrija lo que no esté bien puesto.*

Quando V. m. esté algun tanto desocupado, sírvase ir apuntando lo que mira á Historia Natural de ese territorio.

Per últim: en 12 de Desembre del mateix any 1766, li dèya: *Así, á esto, (referintse á las mostras de unas pedras que Foguet li envià), como á las especies con V. m. me ilustra en sus cartas, se las irá dando lugar respectivo: y el mejor modo que veo para no errar, es remitir á V. m. mi original, para que se sirva reconocerle y corregir quanto esté mal puesto.*

En efecte: en Foguet corretjé tot lo digne d'esmena d'aquell llibre meritíssim, correccions que en tant foren admèsas per el P. Florez, que aixís ho consigna en una lletra que porta la data del 8 de Setembre de 1767, dient: *Vino por Reus el original de..... y ya estoy arreglándole á lo que V. m. me previene. El nacimiento del Francolí iba puesto segun el mapa grande de Cataluña; pero se arreglará á lo que V. m. me previene.*

Aquest era'l Canonge Foguet en lo intelectual, y lo que deixèm transcrit, un sol dels brots de llorer de sa corona de glòria elaborada dintre d'Espanya, que'ls altres brots s'endinzàvan per totas las Academias y Corporacions de França,

d'Italia, d'Anglaterra y de Russia, es á dir, per tot Europa, quins sàvis y pensadors li enviavan, contínuament, lo més triat de llurs obras, á fi de conèixer son valiós criteri. Cal esmentar, ab tot, que ahont sa reputació d'home docte era sempre consultada, fou á Italia, y sobre tot a Roma, quins historiadors y antiquaris, mercès á las observacions del gran Canonge, pogueren aclarir, mes d'una vegada, punts ductuos y essencials d'Historia y Arqueología.

Tant extensa y ben fonamentada era la seva fama com á bibliòfil, que'ls mestres d'aquell temps diu que li donaren el nom de *Ptolomèus català*.

IV

Don Ramón Foguet y Foraster, era, com á home, una figura per demés simpàtica.

De bona estatura y una mica escardalench, aumentava sos atractius lo trencat de son color, á causa del ús y del abús que feya de la lectura; y animadíssim de caràcter, nerviós, actiu y emprenedor, cautivaba á tothom, tant per sa sòlida erudició com per sa converça atractívola. Aixís es desprèn d'un acrostich de l'època, que escrigué, ab mes bona voluntat que inspiració, un poeta y admirador del gran Canonge.

May de la vida se n'anà'l pobre sens son amparo, per que'l Canonge Foguet era la personificació de la caritat, y la seva modestia era tan gran, que hauría servit d'espill al mes humil dels franciscans.

Això explica que encarnés perfectament en ell el càrrech d'Administrador del Hospital, quins pobres assilats el volian com a un pare, donchs además de sas generosas almoynas particulars y mensuals, no deixàva, ni un sol dia de visitarlos personalment, y d'endressàrlos hi sos consols, entretenintse, en la visita, d'aytal manera y interessantse tan pels malalts, que'ls seus oficis es confonían sempre ab els del metje, per repugnant que fos la malaltia; y be prou coneixeria á fons son esperit de caritat la comunitat dels monjos

d'Scala-Dei, per quant li tenia confiada la distribució de las almoynas que enviaba, cada mes, aquell Monestir, á Tarragona, pera atendre las necessitats privadas: la pobresa vergonyant.

Mes el Canonge Foguet no'n tenia prou ab aquesta humilitat y admirable hermosura de cor, donchs ademés de que'l seu combregar và semblar, tament, el d'un pobre desvalgut, mes d'una vegada, quant l'assaltava l'idea de la mort, ab l'excusa d'anar á visitar á uns seus parents, feya cap al Seminari de Guissona, ahont sojornava pera practicar els mes fervorosos exercicis.

Sa humilitat era tan gran, que's conta que'l seu llit era mes pobre y modest que'l del mes insignificant frà-menor, y que quant la neu dels anys ja coronava sa testa; quant la seva salut de ferro començà á ressentirse y sonaren els primers passos de la mort, precursors d'una llarga y crudel malaltia, que soportà ab admirable y exemplar resignació cristiana, á n'els amichs y contertulis de sa casa, que la tenia al Pla de la Sèu, devant de l'Iglesia de Santa Tecla *la Vella*, tot y encarregant á sos marmessors que li fessen un enterro dels mes modests, y que no s'amohinessen per donarli sepultura, ab tò carinyós y jovial els hi deya:—*¿Veuhèn? Visch devant per devant del Ccmentiri. No tenen mes feyna que posar una post de desde'l meu balcó al fossar; hi colòcan el meu còs; li donan una espenteta, y jo tot sol me n'aniré á la fòssa.*

Generós y desinteressat, no n'hi havia un'altre; y encara que la discreció cristiana sempre fou la seva norma, de manera que may per may la seva mà dreta sapigué lo que feya l'esquerra, no pogué evitar que's traslluhís l'explendidesa ab que solia retribuir a n'els pagesos pobres que li portavan, ab tota sollicitut, pera sas colleccions, quiscuna trovalla arqueològica.

Tocant á la seva discreció, era aquesta tal en tots els actes de la seva vida, que li deya un jorn á un seu íntim amich:—*Si jo arrivés á sospitar que'l solidèu que tinch entre màns había de sapiguèr las meas còsas, el llensaria pera no durlo may mes.*—

La seva mort esdevingué el dia 16 de Novembre del 1794. Tenia 65 anys.

Son cadavre fou enterrat en el Cementiri de la Catedral, (1) y's conta que en un recó del seu quarto de dormir, se li trovaren els silicis y dexuplinas ab que castigava, cada nit, son còs.

La pèrdua fou sentidíssima, haventse publicat la seva necrología en las planas de la *Gaceta de Madrid* del 2 de Desembre d'aquell any. (2)

Aymant xardorós de l'ilustració y instrucció del poble, el entregar son testament clòs en mans del Notari d'aquesta ciutat Don Eudald Gabella y Belzunce, quin document, otorgat el dia 16 de Juny d'aquell any, es feu públich als dos dias d'haver baixat á la tomba, llegà sas selectas llibrería y coleccions al Convent de Sant Francesch, de Tarragona, emperó ab l'obligació de la pública utilitat, és a dir, que habían d'estar, tots els dias, la biblioteca y las coleccions, á la disposició del poble, duas horas cada demati, y altres tantas cada tarde.

La Comunitat de Franciscans rebé'l llegat ab tanta satisfacció y entusiasme, que tot seguit destinà una espayosa habitació á Biblioteca y Musèu, confiant la direcció de la primera á n'el Lector y Bibliotecari del Convent, Pare Frà Joseph Rius, y á un altre religiós la de las coleccions del Musèu.

Si la Comunitat estigué gojosa de possehir aquella valiosa donació, no n'estigué menys el poble tarragoní, que nodria sa inteligencia ab tant selectas coleccions.

Jo tinch la convicció complerta de que'l fruyt d'aquella ensenyança fou la que preparà l'ambient de la nostra Ciutat

(1) El Cementiri vell.

(2) *Gazeta de Madrid de 2 de Diciembre 1794, capitulo de Tarragona de 20 de Noviembre.*—*El 16 del presente mes murió en esta ciudad D. Ramón Foguet, Canónigo y Dignidad de esta Santa Iglesia, celebrado del Mtro. Florez y de los eruditos Ponz y Masdeu. Había juntado tantos libros, medallas y pinturas, que su museo fué frecuentado de los curiosos Viajeros, y hoy es uno de los mas preciosos ornamentos de esta ciudad. Se combinaron felizmente sus facultades, su génio amador de la antigüedad y su domicilio donde hay tantas. No solo en este buen gusto fué exemplo á los Eclesiásticos pudientes, sino tambien en todas las virtudes de su estado, especialmente en la aplicación á las letras, y en la caridad con los pobres.*

pera crear, sis anys mes tart,—en 1801,—y ab gayre bé gens d'esforç, l'Escola de Dibuix, Nàutica y Matemàtiques, que anà aixamplant, succesivament, sas càtedras, ab l'Arquitectura y l'Agricultura y altres rams del saber humà, de quinas aulas n'eixiren verdaders mestres.

Ab tot, la satisfacció de Tarragona tingué ben poca durada, puig quant la Guerra de l'Independencia, al assaltar la nostra plaça las tropas napoleònicas, després d'aquella espantosa resistencia dels nostres àvis que en heroïsme s'iguaren als gironins y saragoçans, amos els francesos de Tarragona, vá quedar anorreada tota l'obra d'en Foguet.

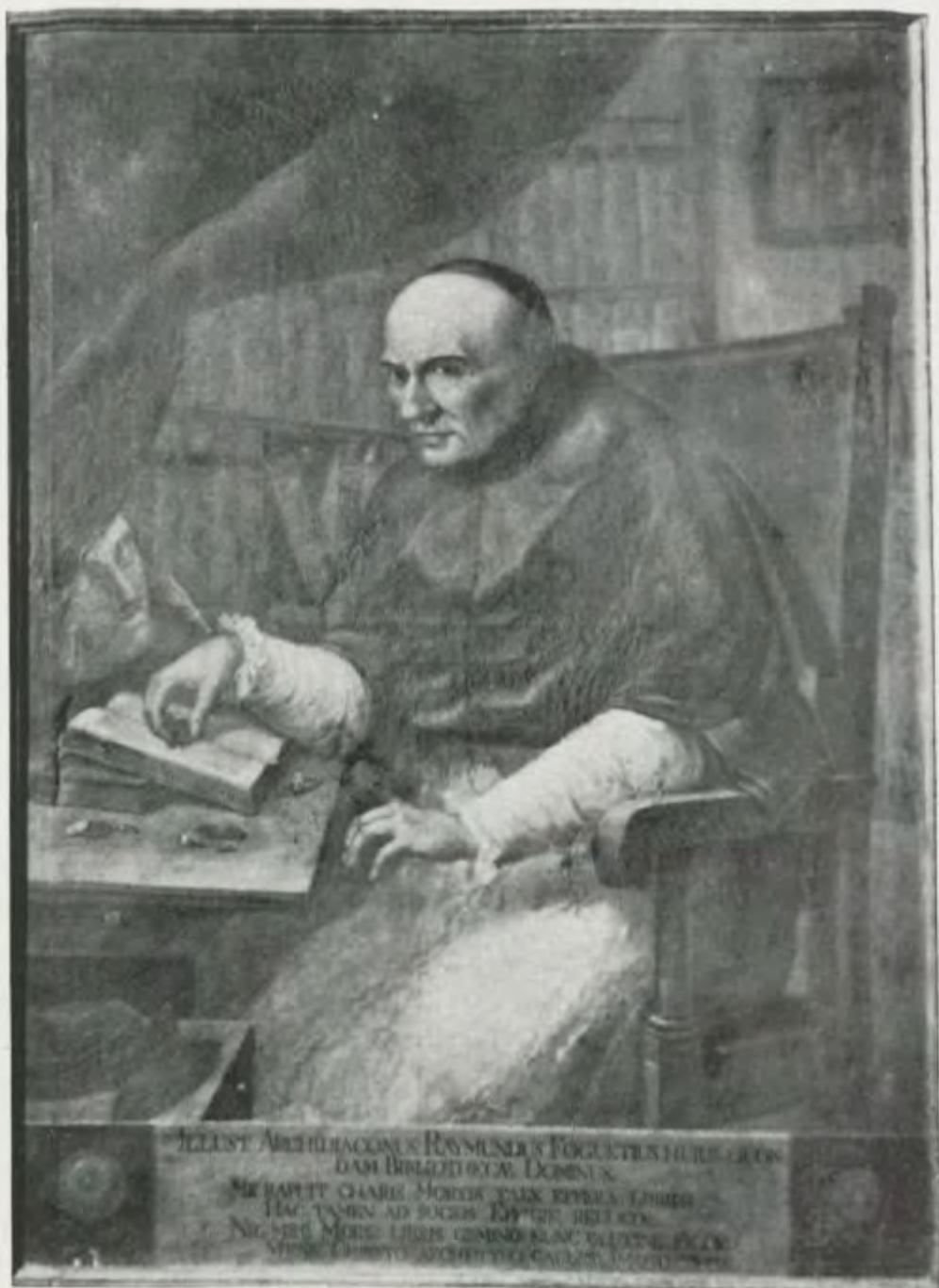
L'any següent al de la deixa, o siga'l día 16 de Maig de 1795, el Convent de San Francesch, en penyora de agrahiment envers son gran benefactor, celebrà uns sumptuosos funerals pera l'etern descans de l'ànima del eximí Canonge.

Tant solemnes foren; ab tal esplendor se celebraren, que'ls presidí l'Arquebisbe Armanyà; l'oració fúnebre, que's publicá per l'impressor Pere Canals, la digué, per cert que magistralment, el Bibliotecari de la Comunitat Fra Joseph Rius; en representació de la Noblesa de Tarragona, y ocupant lloch de preferencia á n'el presbiteri, hi assistiren Don Joseph de Queraltó y Don Pau de Cadenas y Palau, sos marmessors, y ademés els Canonges Don Francisco Botines y Don Francisco Foguet, Racioner, l'un com á amich íntim y l'altre com á parent del finat.

Va oficiar el Canonge y gran amich del mort, Don Joseph Zaragoza, assistit dels també Canonges de nostra Metropolitana Don Vicens de Ferrer, Don Antón de Ferrer y Botines y Don Francisco Sangenis, Racioner y Mestre de cerimónias.

De Barcelona, amichs y admiradors del Canonge, vingueren expressament molts cavallers; y omplia las naus del temple tot to bò y mellor de Tarragona.

Els poetas tarragonins publicaren sentidas composicions dedicadas á la memoria del mort, y s'insertaren extensas ressenyas necrològicas, ab las majors alabanças, en la *Gaceta de Madrid* del día 2 de Setembre de 1794, y en las planas del *Diario de Barcelona*, números 191, 192 y 193,

Cizé PAELLJÄ

D. Ramon Topuets Archiepiscopus de Vilasaca.

dels dias 10, 11 y 12 de Juliol de 1795, detallantse en el primer tots els pormenors del llegat; en el segon las poesias llatinas del túmbol dels funerals, y en el tercer las composicions poètiques dedicadas á la memoria del finat.

Unas y altres es cópian á continuació, porque son, realment, curiosíssimas.

SONETO ACRÓSTICO Ó EPÍGRAMA

en que para satisfacció y consuelo de curiosos y eruditos se procura dibujar el exterior del Illre. Sr. Canónigo que fué y Arcediano de Vilaseca, dignidad de la Metropolitana de Tarragona que falleció en dicha ciudad á 16 de Noviembre de 1794

NOTAS

D	e años sesenta y seis comun terreno.....	Cementerio.
O	cultó de Foguet el seco bulto.....	No fué gordo.
N	o obstante en mi memoria cuando oculto...	Sepultado.
R	esplandece mejor que cuando bueno	Descolorido.
V	dmiro aquel semblante tan sereno.....	Animoso.
W	odesto en el andar, en su hablar culto	Bella conversación.
O	jos vivos, si bien contra el insulto.....	} No le dominó el
N	ocivo y seductor les puso freno.....	
F	ué trigüeño en color, alto tres codos.....	Ocho palmos y medio.
O	freció siempre amparo al miserable.....	Limosnero.
D	astó en Antigüedades mucha plata.....	Tres mil medallas.
U	na gran biblioteca dejó á todos;.....	Cuatro mil libros.
E	clesiástico en fin muy respetable:.....	Por virtud y empleos.
H	ú que eres docto, de su ciencia trata	Muy erudito.

AL FUNERAL (1)

Detente, curioso un rato,
 Y en este Mausóleo advierte
 Que no le quita la muerte
 Las honras á un literato.
 Tanto fúnebre aparato
 Se dá bien á comprender
 Como sabe agradecer
 Un cuerpo pobre y llagado
 A aquel sabio que le ha dado
 Tres mil cuerpos que atender.

Fué Foguet un anticuario
 De buen gusto y erudito;
 Bien lo muestra lo esquisito
 Del Museo y monetario.
 Su nuevo bibliotecario
 Viéndose con tanto tomo,
 No sabe cuando ni como
 Poner en una gran pieza
 Lo que cupo en su cabeza,
 Que era hombre de tomo y lomo.

Tanto supo, que entendió
 Ser mas rico el que es mas pobre,
 Y así, en pedazos de cobre
 Los de oro y plata cambió;

(1) *Diario de Barcelona*, n.º 193: 12 de Julio de 1795.—Aquestas décimas las vá escriure, al sortir dels funerals, un cavaller militar, d'una [distingida familia de Barcelona.

Su patriotismo cedió
 Por no parecer avaro;
 Yo sin temor le declaro
 Por hombre raro y perfecto
 Que no es lo mismo, en efecto,
 Ser raro hombre ú hombre raro.

Por su bienhechor le han hecho
 Ciertos padres mucho bien.
 Dúdase quien vence á quien,
 Si las *honras* ó el provecho.
 Creo quedó satisfecho
 El público, no su Amor,
 Pues aunque el docto orador
Rios vierte de elocuencia,
 En punto de tanta ciencia
 Vino á quedarse *menor*.

En cada una de las quatre caras del túmbol, s'hi llegían
 els següents distichs:

A. Æ. R.

VIRO. CLARISSIMO. RAYMUNDO. FOGUETIO
 TARRACONENSIS. ECCLESIAE. CANONICO. OLIM COLENDISSIMO
 ARCHIDIACONO. DEIN. PERILLUSTRI
 GESTIS. VIRTUTE. LITTERIS.
 INSIGNI. FÆLICI. IMMORTALI
 MANU. PIA. AMPLIORI. CORDE
 LUGUBRE. HOC. & MERITAS. LACHRYMAS. CIENS
 ACERBISSIMI. DOLORIS. TESTATIONEM.
 VULNERIS. LENIMENTUM
 ÆTERNÆ. MONUMENTUM. GRATITUDINIS
 PARENTI. FRATRI. BENEFACTORI. DILECTISSIMO
 MADENS. OCULOS
 COR. PENITIUS. TRANSFIXA
 TARRACONENSIS. MINORITICA, PROLES. P.

VIR CL. RAYMUNDUS FOGUETIUS E TUMULO
AD SPECTATORES.

ILLE EGO QUI VIVENS TOT SUBRUTA PULVERE TERSI
PULVERE SARCOPHAGI PULVIS & IPSE TEGOR.
DUM TAMEN IN CORPUS BACCHANTUR DEBILE PARCÆ.
SPIRITUS *ATHANATOS* VULNUS INANE TERIT
NON PATITUR MANES VIRTUS: CEU AUSTER OLYMPUM
IMPETIT INCASSUM, SIC EGO MORTE PETOR.
QUÆ FRANCISCIADUM RESTIS CIRCUMLIGAT ORBEM
NOMEN AD ASTRA FERET BIBLIOTHECA MEUM.
PRÆPROPERUM LIBRI FATUM INDUXERE; LIBRIQUE
TEMPORA *PHLOIOPHILO* VIVERE LONGA DABUNT.
ME SOPHIA, & VIRTUS ÆTERNA IN TEMPLA TULERUNT:
PARCITE JAM LACRYMIS; NON DECET UNDA POLOS.

RELIGIO SERAPHICA AMANTISSIMO PROTECTORI.

COR MIHI SUB TESTIS, NUMMIS, LIBRISQUE DEDISTI:
HOS REFERENS TUMULO COR TIBI LIBO MEUM.
CONTECTAM SACCO NON ME TUA DEXTRA REFUGIT;
NEC CINERE OBDUCTUM TE MEA DEXTRA SINET.
ANTE CAPER CANCRO JUNGETUR, & ARCTICUS HOSTI,
QUAM MEUS ERGA TE PECTORE CEDAT AMOR.
O MIHI SI TOT OPES, QUOT FLAMMÆI HAUD INVIDA MOLIS
MAUSOLI, ERIGEREM PANTHEON ASTRA PETENS.
INTEREA EXIGUUM SPECIMEN FLAMMANTIS AMORIS,
FOGUETI, O CAPITO QUAS DAMUS INFERIAS.

AMPLISSIMUS PROTEC. RELIGIONI DILECTISSIMÆ.

CHARA SOROR, SI TANTA DEDI, TUA GESTA VOCARUNT:
ME DECOR INGENITUS COMPULIT ILLE TUUS.
SUB FUNE & SACCO FASTORUM LUMINE VIDI
TE INGENTEM RADIIS, IGNE, DECORE, FIDE.
BARBARA QUÆ POTUIT VINCIRE TOT AGMINA LEGI,
HÆC EADEM STRINXIT ME QUOQUE CHORDA TIBI.
AMBIO NIL BUSTUM *KARON* MEMPHISQUE COLUMNAS
HAUD MARMOR SUPEROS, SED PIA VOTA MOVENT.
COR DEDERAM, COR GRATA REFERS, NIL DEMOROR ULTRA:
PAUPER ERAM, TALEM PARVULA DONA DECENT.
O. S. C. S. R. E.